

HOITOTOIMENPITEET

Elekieli, pelkoehdollistumat ja siedättäminen

Materiaalin kaikenlainen kopiointi ehdottomasti kielletty

Pentuaajan merkitys

Koira tulisi opettaa kaikenlaisiin käsittelyihin jo pennusta asti. Vastuullinen kasvattaja käsittelee pentuja jo ennen luovutusta, mutta omistajan vastuulla on jatkaa käsittelyjä pennun saapuessa. Kun koira tottuu rauhoittumiseen ja siihen että ihminen tutkii, sujuu kaikki hoitotoimenpiteet luonnostaan myös aikuisena.

Joskus voi tästä huolimatta käydä niin, että syntyy pelkoehdollistumia. Koira voi esimerkiksi säikähtää jotakin kesken hoitotoimenpiteen (esim. ääniarka koira reagoi muualta tulevaan kolahdukseen kesken suihkun), tai sitä voi koskea (esim. takku pitkäkarvaisella koiralla/ mahdollinen tulehtunut ihoalue sen alla), tai se voi reagoida omistajan säikähdykseen (esim. kynnen leikkaaminen niin että sakset osuvat ytimeen).

Pelkoehdollistumien hoito

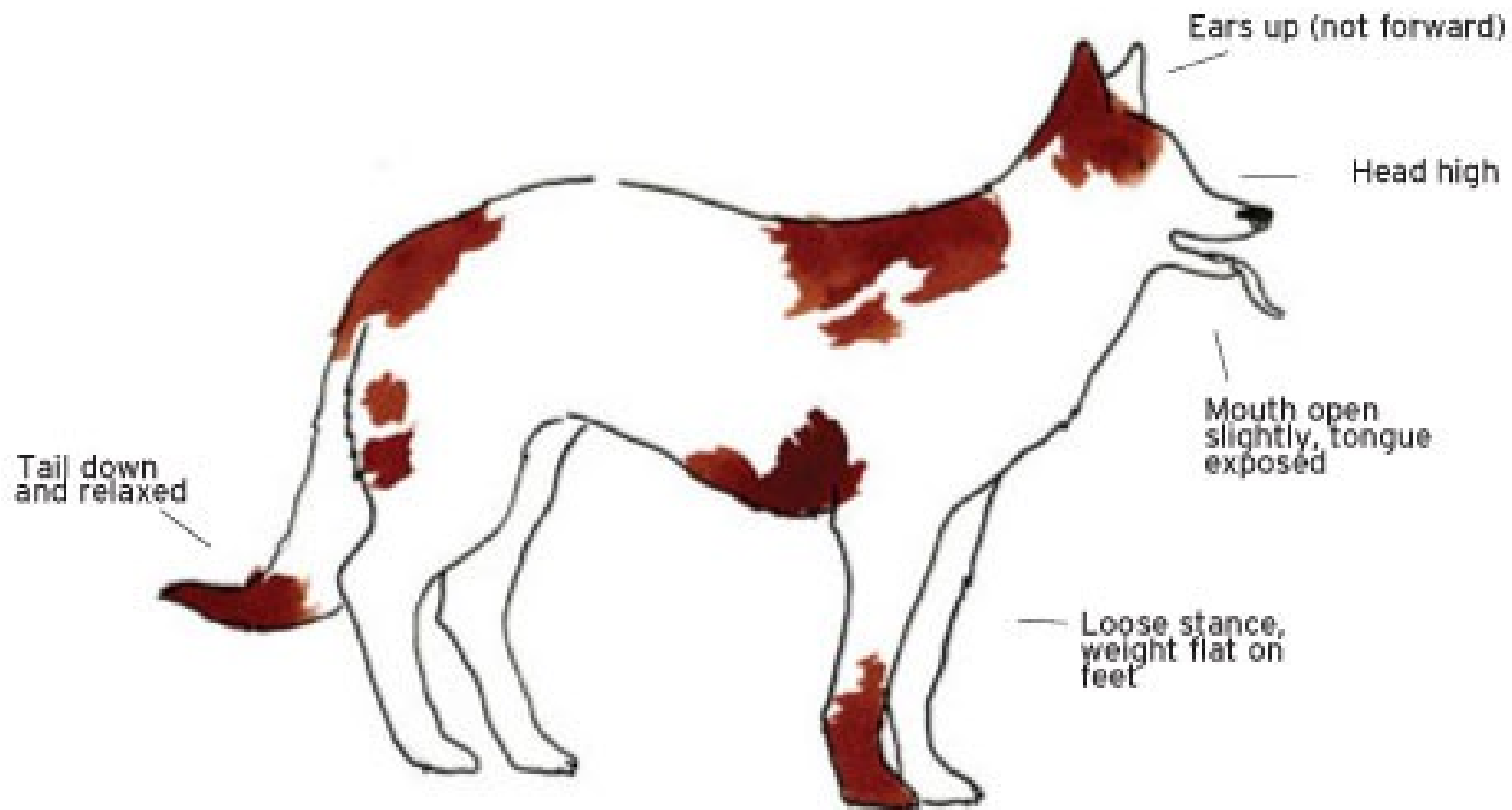
Pelkoehdollistumisissa koiraa tulee siedättää vastaehdollistamisen avulla sitä pelottavaan ärsykkeeseen.

Tässä erittäin tärkeää on koiran jatkuva tarkkailu.

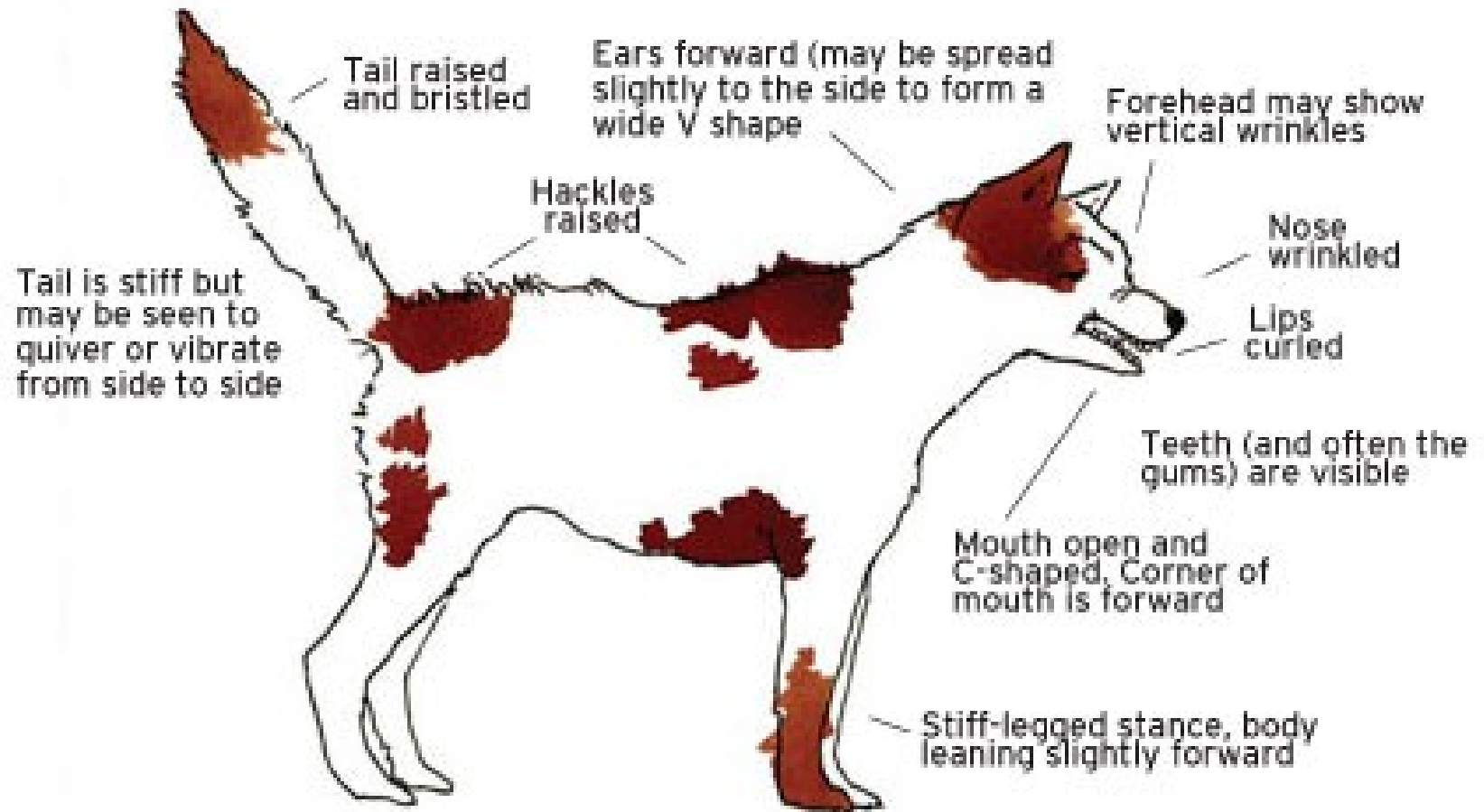
Koiralle EI SAA KOULUTUKSEN MISSÄÄN VAIHEESSA aiheutua pelkoa. Tärkeäksi nouseekin omistajan kyky lukea koiraa, jonka vuoksi seuraavaksi esitellään joitakin yleisimpiä koiran elekielen merkityksiä. Suosittelen luettavaksi myös Turid Rugaasin kirjan ”rauhhoittavat signaalit”.

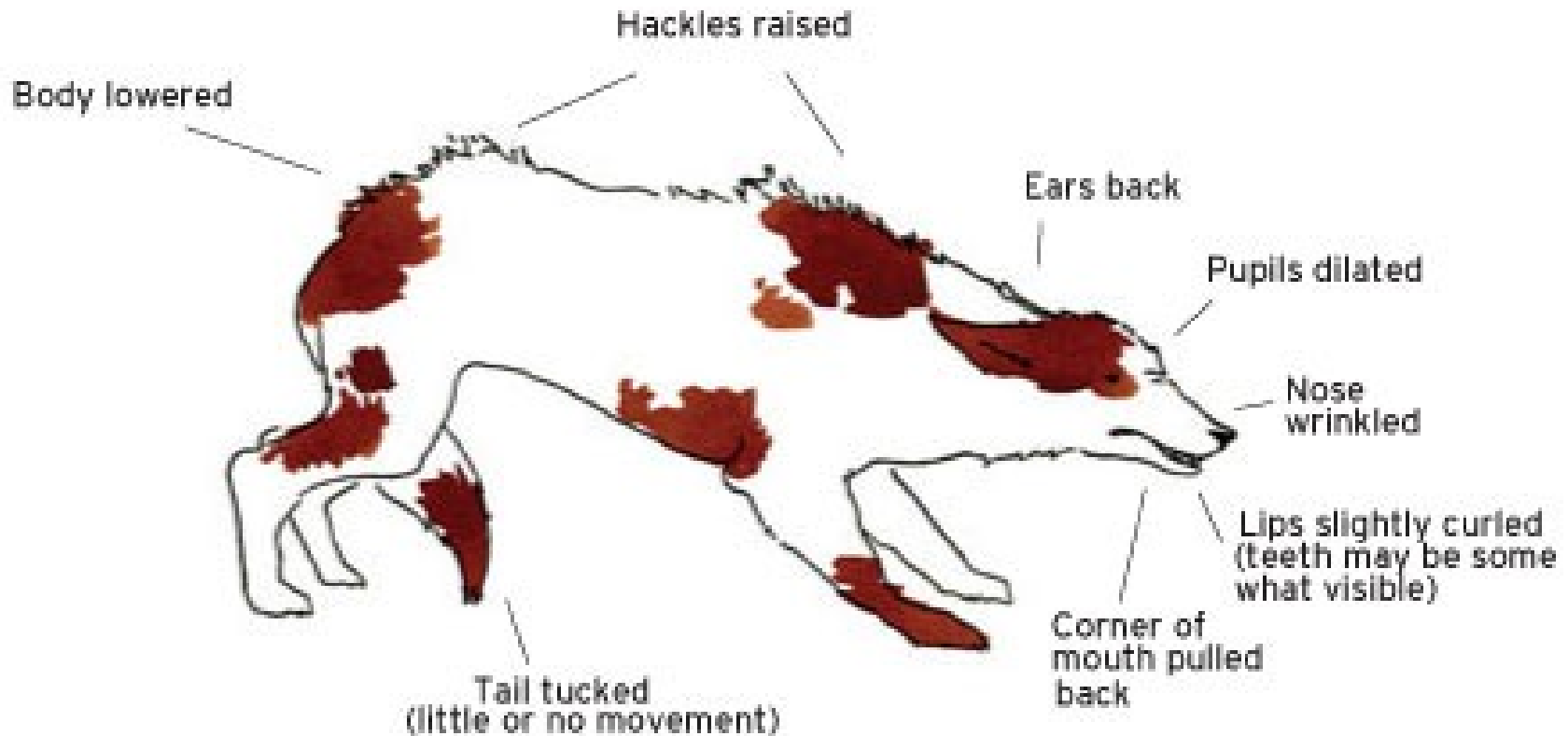
RENTO

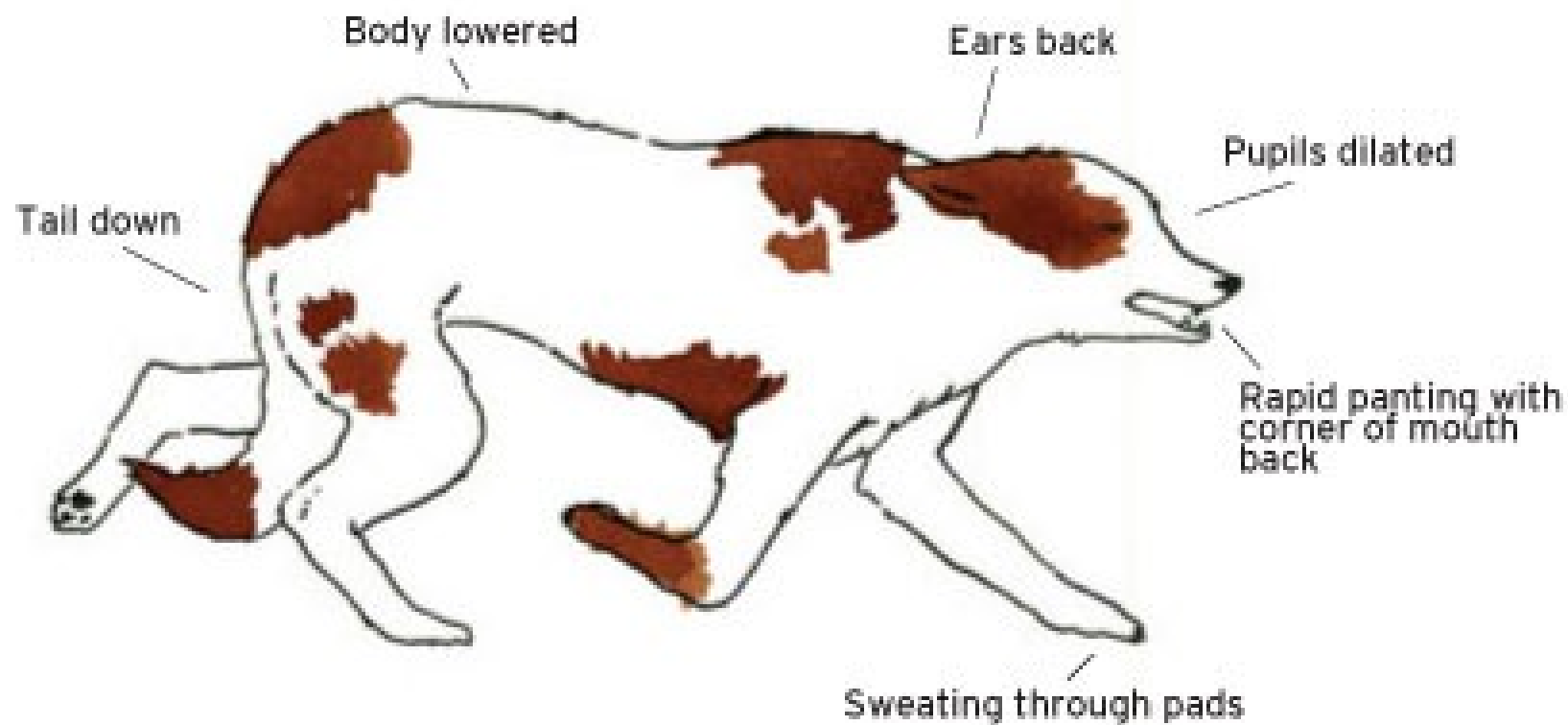
VIHAINEN

PELKÄÄVÄ, EPÄVARMA

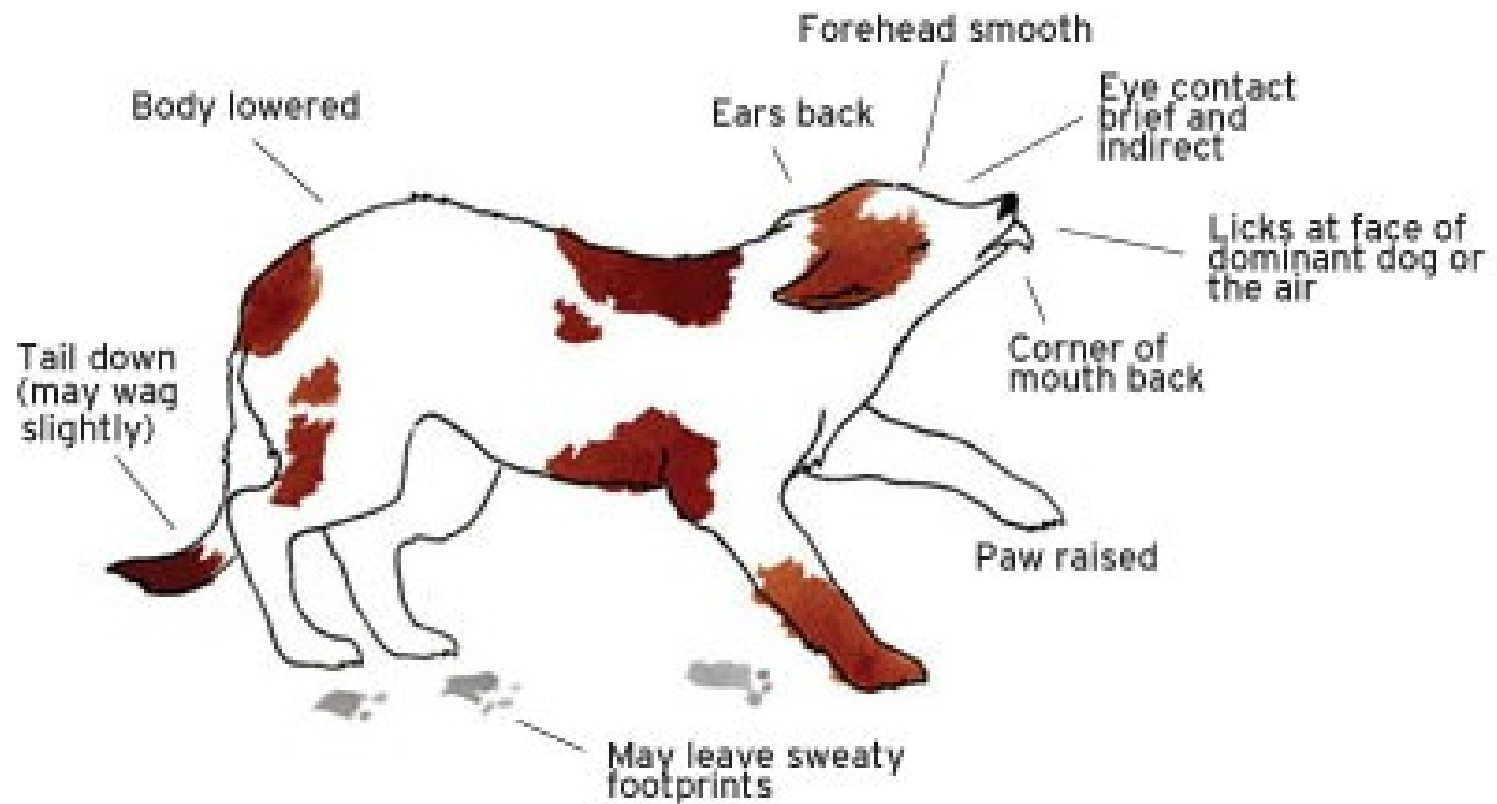
PELKÄÄVÄ

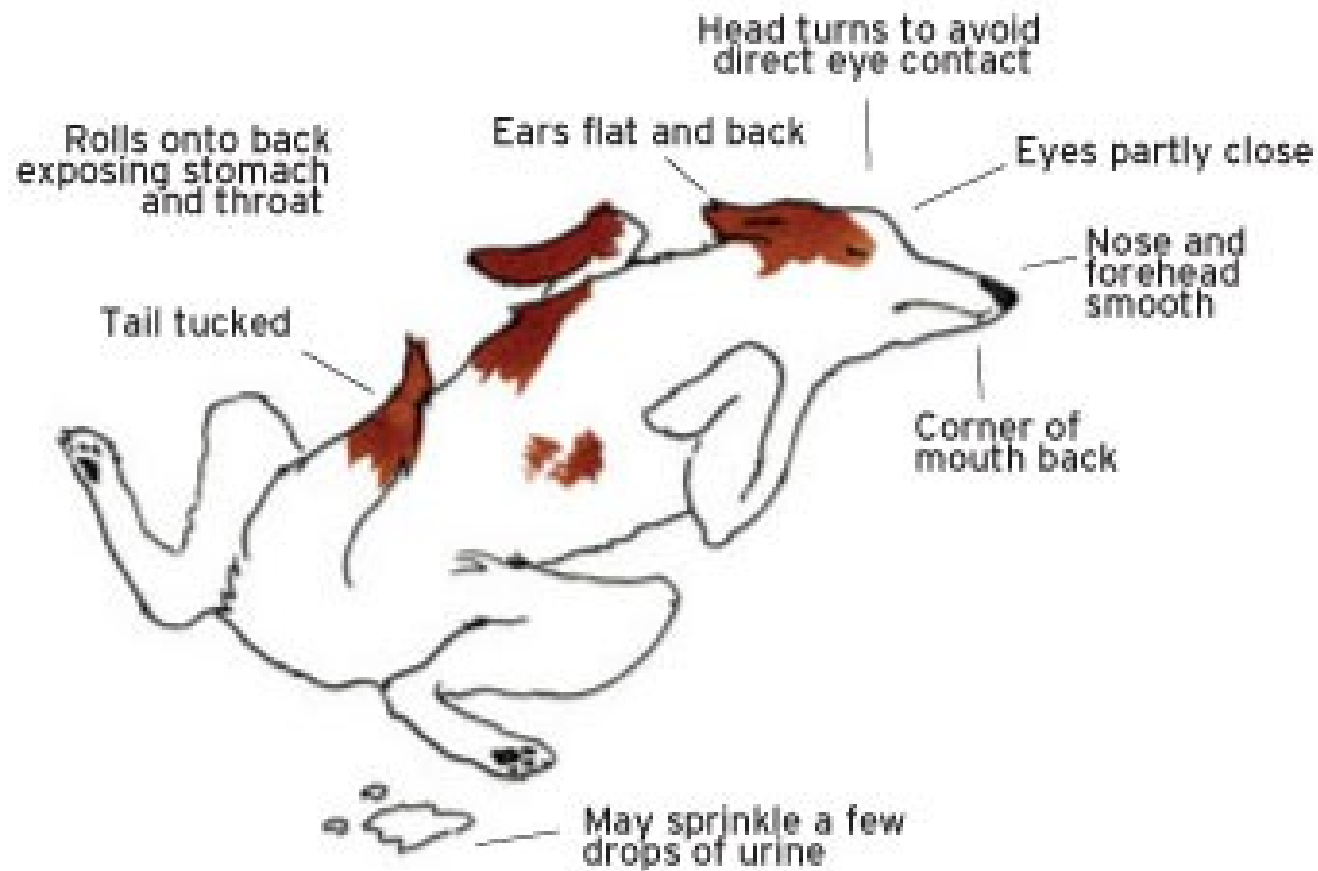
Materiaalin kaikenlainen kopiointi ehdottomasti kielletty

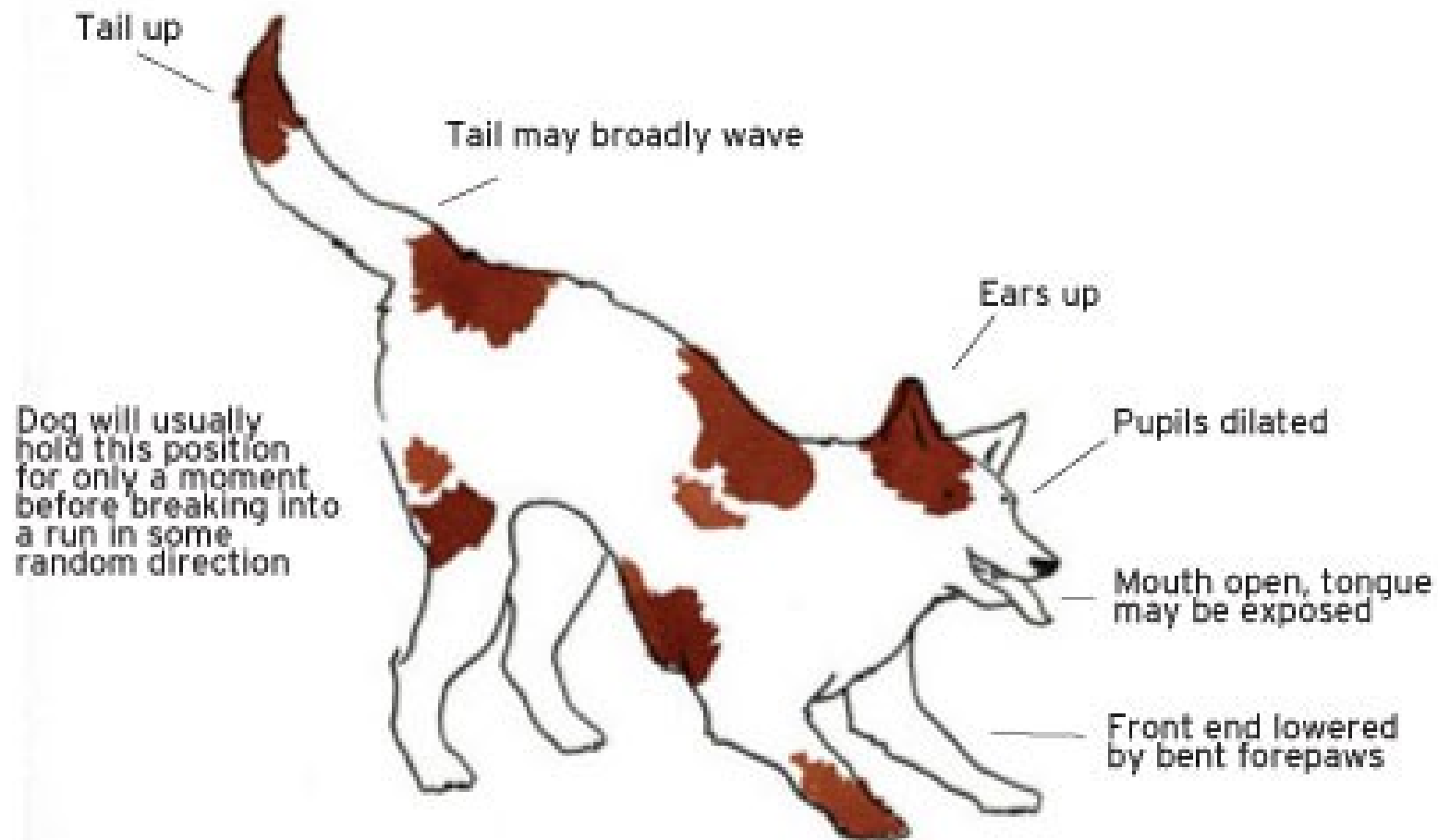
ALISTUVA, RAUHOITTELEVA

ERITTÄIN ALISTUNUT, STRESSAANTUNUT

LEIKKISÄ, ILOINEN

Koiralla on siis monia eri eleitä, joilla se viestii mielentilastaan.

Koira viestii suullaan, korvillaan, hännän asennolla, silmillään, ilmeillään, kehon asennollaan ja ääntelyllään.

Me ihmiset havaitsemme näistä eleistä usein vain alle puolet!
Osa koiran eleistä on hyvin pieniä ja nopeita.

Pelko

Pelkäävä koira yrittää tehdä itsestään mahdollisimman pienen. Se muun muassa vetää korviansakin pitkin päätä. Myös kehon asento on madaltunut, ja häntä saattaa olla jalkojen välissä.

Häntä on hyvä mittari pelon/ epävarmuuden mittaamisessa; mitä alempana se on, sitä epävarmempi koira on ja päinvastoin.

Pelosta seuraava askel voi olla aggressio, etenkin jos koira ei pääse väistämään tilanteessa.

Pelkäävä koira viestii usein paljon rauhoittavilla eleillä (poispäin katsominen, huulienn lipominen jne), tai varoittaa toista esim.paljastamalla kulmahampaansa.

Aggressio

Jos koira ei pääse pakenemaan sitä pelottavasta tilanteesta, voi yksi sen selviytymiskeinoista olla aggressio.

Aggressiivinen koira varoittaa äänillä, näyttää hampaansa ja kurtistaa nenän ja kasvot.

Koira voi myös paljastaa poskihampaansa, jolloin se on merkki siitä että se on valmis puremaan.

Ihmisen käytös

Aggressio aiheuttaa ihmisessä pelkoa, etenkin jos isompi koira on vihainen. Ihmisen käytös voi joko lisätä tai vähentää koiran aggressiivista käytöstä.

Jos koira esim. murisee, se on viesti toiselle: ”Mene kauemmas”.

→ Jos ihminen tästä varoituksesta huolimatta jatkaa lähestymistään, koira voi näyttää hampaita, näykätä ilmaa, ja lopulta hyökätä jos varoittavat signaalit ovat olleet hyödyttömiä.

Jos ihminen rankaisee murinasta, voi käydä niin, että seuraavalla kerralla koira hyökkää ilman murinaa.

Rauhoittavat signaalit

Koirilla on käytössään monia erilaisia ns. rauhoittavia signaaleja.

Seuratessa koirien toimia, nämä eleet näkyvät selkeästi; toinen koira murahtaa, ja toinen kääntää päänsä pois, lipaisee huuliaan, tai menee jopa maahan ja kääntää mahan näkyviin.

Nämä kaikki ovat eleitä, joilla koira kertoo toiselle, että ”kaikki on hyvin, en tee sinulle pahaa”.

Ihmisen ja koiran elekieli on erilaista. Kuitenkin koirat ovat oppineet lukemaan jonkin verran meidän eleitämme – ja me koirien. Tämä yhteistyö on tärkeää hyvän suhteen luomiseksi.

Esimerkki: Ihminen taputtaa koiraan päähän → koiralle tämä on alistumisele, mutta samalla se myös rauhoittaa koiraan.

Esim. ihmisen kiireinen kävely voi hermostuttaa koiraan; se luulee että vaara on lähellä.

Ihmisen elekielestä on hyötyä koulutuksessa; mm. kimeä ja innostunut ääni saa koiran innostumaan ja tästä on hyötyä etenkin koulutuksessa!

Suurin syy vuorovaikutuksen konflikteihin on meissä ihmisissä. Käyttäydymme epäloogisesti verrattuna koiriin. Koirilla ei ole kuin yksi tapa ilmaista yhtä asiaa, kun taas me ihmiset voimme toimia monella eri tavalla. Tässä elekielemme eroaa toisistaan.

Koiran eleet ovat myös hyvin pieniä; ihmiset havaitsevat koiran eleistä vain alle puolet.

Opetellessamme lukemaan koirien eleitä paremmin, saamme paljon enemmän irti siitä, mitä ne meille tahtovat missäkin tilanteessa sanoa. Näin yhteistyö on sujuvampaa.

Vastaehdollistamisen teoriaa

Vastaehdollistamisella tarkoitetaan sitä, että jonkin ärsykkeen laukaisema tunnetila tai käytösmalli muutetaan toiseksi hyödyntäen klassista ehdollistumista (*Ivan Pavlovin koirat ovat hyvä esimerkki tästä; kello soi → koirat saivat ruokaa → toistojen jälkeen koirat alkoivat kuolaamaan jo pelkän kellon äänen kuullessaan*). **Vastaehdollistamiseen liittyy aina sekä tunnetilan, että koiran toiminnan, muutos.**

Esimerkiksi kynsienleikkuuseen siedätetään vastaehdollistamista hyödyntäen: koiran mielestä ikävä/ pelottava tilanne muutetaan kokemuksen kautta mukavaksi. Jos syömisellä on koiraan rauhoittava vaikutus, koira syötetään paljon kynsisaksien ilmaantuessa näköpiiriin. **Kun tunnetilaa saadaan muutettua, muuttuu tätä kautta myös koiran ulkoinen käytös lajityypillisesti.**

Materiaalin kaikenlainen kopiointi ehdottomasti kielletty

Tärkeää on saada luotua koiralle rauhallinen olotila sitä kiihdyttävässä tilanteessa, luomalla hallittuja harjoitustilanteita ja vastaehdollistamalla koiraan niissä.

Etenkin pelkotapauksissa on erittäin tärkeää muistaa pitää ärsyke niin lievänä, ettei se vielä laukaise pelkoreaktiota koulutettavassa koirassa. Jos tilanne on koiran kannalta liian vaativa (*kohde liian lähellä, ärsyke liian voimakas, tms*), ei vastaehdollistumista pysty tapahtumaan – vaan ei-toivottu –käytös yleensä pahenee, eikä helpotu.

Kun koulutetaan tunnetiloja, **tärkeää on käyttää oikeaa tunnetilaa luovaa palkkiota (=ruokaa) niin paljon, että uusi tunnetila on vahvempi kuin entinen.** Eläimen käytös toimii meille ihmisille sen tunnetilojen peilinä, joten koira tulee tarkkailla näissä harjoitustilanteissa.

Korvaava toiminto

Kun harjoitus on edennyt siihen vaiheeseen, että koira alkaa sietää esimerkiksi kynsisaksien käteen ottamista, aletaan kouluttaa niin sanottua korvaavaa toimintoa. Tällä tarkoitetaan, että esimerkiksi aiemmin verhon taakse karanneelle koiralle opetetaan toinen käytösmalli tilanteeseen; esim. rauhoittuminen matolle ja paikallaan makaaminen.

On hyvä muistaa kouluttaa tähän jotakin ja vaatia koira tekemään se, sillä sille on helpompi tehdä ”jotakin”, kuin ”olla tekemättä mitään”. *(Huom. korvaava käytös opetetaan ensin ilman kiihdyttävää ärsykettä, ja vaaditaan sen tekemistä vasta sitten tässä ”vaikeammassa” tilanteessa, esim.kynsienleikkuu).*

Tilanne ja sitä seuraava koiran toiminto, jota on vahvistettu, nivoutuvat hiljalleen toistojen kautta yhteen – ja näin päästään muuttamaan hoitotoimenpidetilanteissa myös koiran ulkoista käytöstä.

Tavoitteena koko hoitoprosessissa on se, että lopputulos menisi niin, että ärsykkeen (*kynsisakset*) nähdessään, koira tekee automaattisesti korvaavan käytöksen (*tässä tapauksessa menisi makaamaan alustalle*).

Tällöin ärsyke on onnistunut laukaisemaan haluamamme käytösketjun.

On kuitenkin muistettava, että tämä **koulutus vaatii suuren määrän toistoja**; koiranhan täytyy ensin oppia pois vanhasta käytöstavasta (*esim.karkuun juokseminen*), ja sitten omaksua vielä uusia toimintamalleja.

Mikäli pelkoa on ollut pidemmän aikaa, tai se on yleistynyt useaan kohteeseen (*yleistymisellä tarkoitetaan sitä, että esim. ensin on pelännyt vain saksia, sitten kampaa, sitten suihkua, jne*), on tiedossa pitkä koulutusprosessi.

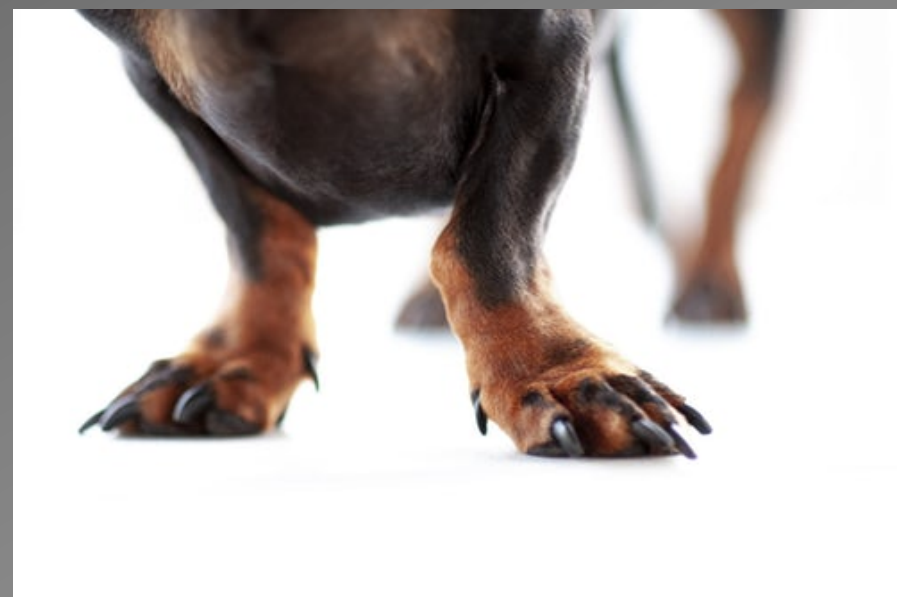
VARO MYÖS ettet ylikuormita koiran hermojärjestelmää; tilanteesta riippuen maksimimäärä siedätystä on noin 30 minuuttia päivässä!

Kun koira on vastaehdollistettu ja sille on koulutettu korvaava toiminto, eläimen käytös kertoo, onko se oppinut asian; **koira tarjoaa heti haluttua käytöstä ärsykkeen nähtyään kun koulutus on viety tarpeeksi pitkälle.**

Tämän jälkeen tätä lähdetään yleistämään (*harjoitellaan mahdollisimman monissa ympäristöissä, mahdollisimman monien ärsykkeiden alla*).

TSEMPPIÄ MATKAAN!

**Jos ongelmia
ilmaantuu, ota
etäyhteys!**

Materiaalin kaikenlainen kopiointi ehdottomasti kielletty

